

TĂNG CƯỜNG GIÁO DỤC TOÀN DIỆN ĐỨC - TRÍ - THỂ - MỸ NHẪM HÌNH THÀNH HỆ GIÁ TRỊ CON NGƯỜI VIỆT NAM TRONG THỜI ĐẠI HIỆN NAY

VŨ QUỲNH LÊ
NGUYỄN THỊ MINH NGUYỆT
Trường Đại học Xây dựng Hà Nội

Nhận bài ngày 22/4/2026. Sửa chữa xong 25/5/2026. Duyệt đăng 31/5/2026.

Abstract

The current era is one of globalization, and digital transformation is an inevitable and objective trend of the world. While globalization increases the interconnectedness and interdependence between nations in many fields: economics, politics, culture, education, and technology, digital transformation is a direct driving force changing the structure and various aspects of social life. In this context, the value system of each nation no longer exists in a closed state, but is subject to the impact, influence, and conflict caused by the ever-changing ways of interaction and perspectives on value systems. Therefore, comprehensive education in morality, intellect, physical fitness, and aesthetics, forming the value system of the Vietnamese people in the new era, is no longer merely an educational goal but a survival strategy for the nation. This article analyzes the theoretical and practical basis and proposes several solutions to strengthen comprehensive education in forming the value system of the new socialist person suitable for the new era, in accordance with the guiding spirit of Resolution No. 71-NQ/TW.

Keywords: Aesthetics, comprehensive education, intellect, morality, physical fitness, the Vietnamese people.

1. Đặt vấn đề

Quá trình toàn cầu hóa hiện nay thể hiện của sự phát triển lực lượng sản xuất và quan hệ xã hội ở quy mô toàn cầu, quá trình này không chỉ mang lại nhiều cơ hội mà còn đặt ra những thách thức sâu sắc đối với việc giữ gìn và phát huy văn hóa cùng với xây dựng hệ giá trị con người trong thời đại mới. Toàn cầu hóa mở ra khả năng tiếp cận tri thức, thúc đẩy sự giao lưu hội nhập văn hóa, tạo điều kiện cho con người phát triển toàn diện. Tuy nhiên, bên cạnh đó cũng xuất hiện những nguy cơ đồng hóa văn hóa, phá vỡ tính truyền thống và bản sắc dân tộc... Cùng với sự phát triển của công nghệ số, trí tuệ nhân tạo (AI) và các dữ liệu lớn xuất hiện đang tạo ra một kiểu con người số (digital human), con người thay đổi cách nhận thức (từ tuyến tính sang phi tuyến tính), cách giao tiếp (từ trực tiếp sang trực tuyến), cách hình thành giá trị (bị ảnh hưởng bởi mạng xã hội) dẫn đến phá vỡ bản sắc văn hóa, tổng hợp các quan hệ xã hội "ảo", nguy cơ lệ thuộc vào công nghệ, mất khả năng kiểm soát bản thân... Do đó, tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV, Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định: "... Văn hóa và con người: Nền tảng tinh thần của xã hội, sức mạnh nội sinh, nguồn lực và động lực phát triển của đất nước" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2025, tập 1, tr. 32). Phát triển bền vững trước hết phải dựa vào con người và văn hóa. Giáo dục toàn diện đức, trí, thể, mỹ hình thành hệ giá trị con người Việt Nam là một nội dung quan trọng trong thời đại hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn về giáo dục toàn diện hình thành hệ giá trị con người

2.1.1. Quan điểm của Triết học Mác-Lênin về con người

Con người là một thực thể tự nhiên - xã hội, tác động vào tự nhiên, cải biến giới tự nhiên tạo ra của cải vật chất phục vụ nhu cầu, phát triển của con người. Trong quá trình cải biến tự nhiên, con người vừa là sản

Email: levq@huce.edu.vn

phẩm của lịch sử, vừa là chủ thể thúc đẩy sự phát triển của lịch sử. Sản xuất vật chất vừa là điều kiện cho sự tồn tại của con người, vừa là phương thức để làm biến đổi đời sống và bộ mặt xã hội. Trên cơ sở nắm bắt quy luật của lịch sử xã hội, con người thông qua hoạt động vật chất và tinh thần, thúc đẩy xã hội phát triển từ thấp đến cao, phù hợp với mục tiêu và nhu cầu do con người đặt ra. Không có hoạt động của con người thì cũng không tồn tại quy luật xã hội và không có sự tồn tại của toàn bộ lịch sử xã hội loài người.

Quan điểm triết học Mác-Lênin về con người cho thấy cách nhìn biện chứng trong xem xét, đánh giá con người và luôn đặt con người trong mối quan hệ với tự nhiên, xã hội và chính bản thân con người. Điều đó góp phần thúc đẩy của tiến bộ xã hội, tạo nên cuộc cách mạng giải phóng con người, giải phóng giai cấp, giải phóng xã hội và giải phóng nhân loại khỏi áp bức, bóc lột, bất công, xây dựng xã hội công bằng, tiến bộ và phát triển. Ph.Ăngghen đã khẳng định: “Sự phát triển tự do của mỗi người là điều kiện cho sự phát triển tự do của tất cả mọi người.” C.Mác và Ph.Ăngghen, 1995, tập 4, tr. 625). Con người chỉ có thể phát triển toàn diện khi con người được tự do.

Bản chất con người theo quan điểm triết học Mác-Lênin: “Trong tính hiện thực của nó, bản chất con người là tổng hòa những quan hệ xã hội” (C.Mác và Ph.Ăngghen, 1995, tập 3, tr. 11). Con người không phát triển từng phần rời rạc, phát triển trong tính toàn diện và tính quan hệ giữa bốn yếu tố Đức - Trí - Thể - Mỹ có thể được hiểu như bốn phương diện cơ bản của: Đời sống đạo đức (Đức), Năng lực nhận thức (Trí), Tồn tại sinh học - thực tiễn (Thể), Năng lực cảm thụ và sáng tạo giá trị (Mỹ). Chúng không tồn tại độc lập mà tương tác theo quy luật biện chứng, thiếu một yếu tố không thể phát triển toàn diện, phát triển lệch lạc sẽ dẫn tới tha hóa con người.

2.1.2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về con người và phát triển con người toàn diện

Hồ Chí Minh không chỉ tiếp thu mà còn phát triển quan điểm của chủ nghĩa Mác-Lênin, từ đó vận dụng phù hợp, sáng tạo gắn với thực tiễn Việt Nam, nhấn mạnh vai trò đạo đức cách mạng. Người cụ thể hóa phát triển toàn diện thành: Đức - Trí - Thể - Mỹ dưới nhiều bài viết, góc độ tiếp cận khác nhau. Người khẳng định, người có đạo đức cách mạng phải là người có “Đức” và “Tài”, Đức là “gốc”, đặt đạo đức làm nền tảng kiểm soát quyền lực và tri thức. Tài thể hiện tri thức tạo ra phải gắn liền với thực tiễn, phục vụ thực tiễn, gắn với cộng đồng, xã hội.

2.1.3. Quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về phát triển con người toàn diện

Các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước luôn quan tâm, phát triển con người toàn diện ngày càng đầy đủ trọng tâm và thực chất. Các hệ giá trị văn hóa con người Việt Nam theo Nghị quyết Trung ương 5 (khóa VIII) về xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc ngày 16/7/1998, bao gồm: lòng yêu nước nồng nàn, ý chí tự cường dân tộc; tinh thần đoàn kết, ý thức cộng đồng, gắn kết cá nhân - gia đình - làng xã - Tổ quốc; lòng nhân ái, khoan dung, trọng nghĩa tình, đạo lý, đức tính cần cù, sáng tạo trong lao động; sự tinh tế trong ứng xử, tính giản dị trong lối sống. Tại Đại hội lần thứ XIV, Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định một trong những quan điểm chỉ đạo lớn, nhiệm vụ “... phát triển văn hóa, con người là nền tảng, tăng cường quốc phòng an ninh, đẩy mạnh đối ngoại, hội nhập quốc tế là trọng yếu, thường xuyên” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2025, tập 1, tr. 26). Việc phát triển văn hóa, con người luôn được Đảng, Nhà nước quan tâm trong các giai đoạn phát triển của lịch sử, cho đến nay Đảng Cộng sản Việt Nam vẫn luôn xác định phát triển văn hóa, con người được coi là nền tảng trog bối cảnh mới.

2.2. Cơ sở thực tiễn về giáo dục toàn diện hình thành hệ giá trị con người Việt Nam

Thời gian qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước, điều hành của Chính phủ, sự đồng lòng, nhất trí của các tầng lớp Nhân dân, khối đại đoàn kết dân tộc được phát huy cao độ ở mọi lúc, mọi nơi, nhất là vào thời điểm nước sôi lửa bỏng thì truyền thống đó lại được lan tỏa rộng khắp trong toàn xã hội, trở thành niềm tin, lẽ sống để mỗi người có thêm động lực vượt qua khó khăn, trở ngại, tiếp tục sống, chiến đấu, lao động và học tập, rèn luyện theo tấm gương Bác Hồ vĩ đại. “Phát huy mạnh mẽ bản lĩnh, trí tuệ con người Việt Nam, khối đại đoàn kết dân tộc và thể trận lòng dân; kết hợp sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại; chủ động kiên quyết, kiên trì bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất toàn vẹn lãnh thổ, bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2025, tập 1, tr. 27). Đảng ta khẳng định, sức mạnh đoàn kết, giá trị sức mạnh con người Việt Nam trong điều kiện, hoàn cảnh nào cũng

phải giữ cho được, đó chính là bảo bối quan trọng để chúng ta giữ vững độc lập chủ quyền, thống nhất toàn vẹn lãnh thổ, xây dựng đất nước ngày càng phồn vinh, hạnh phúc. Từ khi nước ta giành được độc lập, xây dựng và phát triển đất nước sau 40 năm đổi mới, các giá trị văn hóa tốt đẹp của dân tộc luôn được cấp ủy, tổ chức đảng, chính quyền các cấp và Nhân dân nuôi dưỡng, phát huy; đồng thời có những hình thức kế thừa, phát triển phù hợp với xu thế hội nhập toàn cầu của đất nước, mục đích là khơi dậy hệ giá trị văn hóa con người Việt Nam là tăng cường lòng yêu nước, ý chí khát vọng và tinh thần cống hiến của mỗi người dân ra sức thi đua lao động sản xuất, học tập, nghiên cứu và công tác vì sự phát triển toàn diện của đất nước, vì hạnh phúc của Nhân dân, vì sự trường tồn của dân tộc. Tuy nhiên, việc khơi dậy hệ giá trị văn hóa con người Việt Nam có lúc, có nơi, có thời điểm còn hạn chế về nhận thức và tổ chức thực hiện. Ở một số nơi, vùng, miền cấp ủy, chính quyền các cấp chưa khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi cho mỗi người làm việc, còn có biểu hiện cục bộ, địa phương, thân quen, người nhà trong bố trí, sắp xếp, bổ nhiệm cán bộ, chưa có cơ chế, chính sách đúng đắn, kịp thời, hiệu quả để đánh thức, khơi dậy tiềm năng, thế mạnh vốn có trong mỗi con người Việt Nam. Kẻ thù thường xuyên lợi dụng sơ hở, thiếu sót để chống phá, xuyên tạc, phủ nhận sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước. Như vậy, “Văn hóa chưa thực sự trở thành nguồn lực, sức mạnh nội sinh và động lực mạnh mẽ của sự phát triển. Hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hóa, hệ giá trị gia đình và chuẩn mực con người Việt Nam chậm được làm rõ. Chưa tạo lập đồng bộ cơ chế, chính sách, môi trường xã hội cần thiết cho sự phát triển toàn diện con người, nguồn nhân lực chất lượng cao và trọng dụng nhân tài...” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2025, tập 1, tr. 65-66). Nguyên nhân do giáo dục “Thể”, “Mỹ” đôi khi chưa được coi trọng đúng mức; môi trường văn hóa chưa thực sự lành mạnh; sự xuất hiện và tác động của kinh tế thị trường đến đạo đức xã hội có biểu hiện xuống cấp; thực hiện đổi mới, căn bản toàn diện giáo dục đào tạo chưa đồng bộ, thiếu tính hệ thống, còn nhiều bất cập. Việc thực hiện xã hội hóa trong giáo dục và đào tạo có biểu hiện sai lệch..., chính sách đối với nhà giáo còn nhiều bất cập” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2025, tập 1, tr. 66). Trước yêu cầu, nhiệm vụ cách mạng đặt ra ngày càng cao hiện nay của sự nghiệp đổi mới đất nước, mở cửa, hội nhập quốc tế sâu rộng; củng cố, giữ vững niềm tin của Nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng, nâng cao vị thế, uy tín của đất nước trên trường quốc tế, để khắc phục có hiệu quả những thiếu sót, hạn chế trong giáo dục toàn diện... cần phải khơi dậy mạnh mẽ hơn nữa hệ giá trị văn hóa con người Việt Nam để phát triển kinh tế - xã hội, đưa Việt Nam sánh vai cường quốc năm châu thế giới.

Như vậy, từ cơ sở lý luận dựa quan điểm của Triết học Mác-Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh và thực tiễn, có thể khẳng định: Đức - Trí - Thể - Mỹ là biểu hiện cụ thể của sự phát triển tự do và toàn diện con người. Đây là mối quan hệ biện chứng, các yếu tố có vai trò, mối quan hệ chặt chẽ với nhau, trong đó: Đức giữ vai trò định hướng; Trí giữ vai trò soi đường, công cụ giải phóng; Thể giữ vai trò là nền tảng thực tiễn thực hiện; Mỹ giữ vai trò là chiều sâu nhân văn, nâng tầm

2.3. Nội dung xây dựng hệ giá trị con người Việt Nam trong thời đại mới

Nghị quyết số 71-NQ/TW khẳng định (Ban Chấp hành Trung ương, 2025): “Đất nước ta đang đứng trước vận hội lịch sử để phát triển bứt phá, yêu cầu xây dựng con người, nguồn nhân lực đặt ra rất quan trọng và cấp bách, đòi hỏi phải đột phá phát triển giáo dục và đào tạo góp phần xây dựng thể hệ con người Việt Nam mới có lòng yêu nước và tự hào dân tộc đủ bản lĩnh, trí tuệ, năng lực trình độ, sức khỏe để đáp ứng yêu cầu xây dựng và phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn phát triển mới”. Như vậy, hệ giá trị con người Việt Nam trong thời đại mới được xây dựng trên cơ sở bốn nhóm tiêu chí:

2.3.1. Nhóm giá trị đạo đức - nhân cách (Đức)

Con người Việt Nam thời đại hiện nay lấy “Đức” làm gốc, đạo đức, nhân cách là gốc của người cách mạng, điều đó thể hiện trên các tiêu chí: Yêu nước, trách nhiệm công dân; Trung thực, liêm chính; Nhân ái, đoàn kết; Kỷ luật, tôn trọng pháp luật. Đây là những tiêu chí gốc để định hướng giá trị của toàn bộ hệ thống. Trong Triết học Mác-Lênin, đạo đức là một hình thái ý thức xã hội, phản ánh và điều chỉnh hành vi con người. Do đó, nhóm tiêu chí này có vai trò định hướng cho việc sử dụng tri thức (Trí), điều chỉnh hành vi trong xã hội thị trường, ngăn chặn sự tha hóa giá trị trong bối cảnh toàn cầu hóa.

2.3.2. Nhóm giá trị trí tuệ - năng lực (Trí)

Con người lấy “Đức” làm gốc nhưng phải có “Tài” để phục vụ cộng đồng xã hội. Con người thời đại

mới cần có trí tuệ, bản lĩnh sáng suốt, tư duy độc lập phản biện, sáng tạo, không ngừng đổi mới; có năng lực số và không ngừng học tập suốt đời; thích ứng với mọi biến đổi của thời đại toàn cầu. Bởi thời đại hiện nay là thời đại của công nghệ số, kinh tế tri thức, phát triển bền vững. Đây chính là năng lực thích ứng và sáng tạo ở mọi giai đoạn phát triển, mọi môi trường khác nhau.

2.3.3. Nhóm giá trị thể chất - ý chí (Thể)

Với sự phát triển như vũ bão của khoa học công nghệ và những biến đổi toàn diện trên các lĩnh vực do sự xuất hiện, tác động của AI, mạng xã hội. Nếu con người chỉ có Đức - Trí chưa đủ mà cần có Thể mới có khả năng thực hiện được những yêu cầu mới. Thể chất là nền tảng để có bản lĩnh, ý chí, tinh thần kỉ luật để vượt qua mọi khó khăn, có lối sống lành mạnh, có lý tưởng XHCN. Một cơ thể khỏe mạnh mới có khả năng thực thi mọi công việc hiệu quả.

2.3.4. Nhóm giá trị thẩm mỹ - văn hóa (Mỹ)

Ngoài yếu tố Đức - Trí - Thể còn có yếu tố không thể thiếu, đó là yếu tố Mỹ (năng lực cảm thụ cái đẹp, lối sống văn hóa, tôn trọng bản sắc dân tộc, khả năng sáng tạo nghệ thuật). Mỹ thể hiện trình độ phát triển nhân văn của con người, hướng tới những giá trị tốt đẹp, cao quý, là nền tảng xây dựng một nền văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc.

Như vậy, phát triển con người toàn diện trên cơ sở đầy đủ bốn yếu tố Đức - Trí - Thể - Mỹ gắn với những giá trị của thời đại mới: đó là giá trị công dân toàn cầu, giá trị phát triển bền vững, giá trị giáo dục. Công dân toàn cầu trong thời đại ngày nay phải có ý thức, trách nhiệm toàn cầu, năng lực hợp tác quốc tế, tôn trọng sự đa dạng, khác biệt văn hóa. Đồng thời sống trong thời đại của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, con người đều phải thành thạo, có năng lực sử dụng công nghệ, trách nhiệm trong không gian mạng và tư duy số. Bên cạnh đó, những giá trị này đảm bảo sự phát triển bền vững với lối sống văn minh, ý thức bảo vệ môi trường vì một cộng đồng nhân văn. Vì vậy, tăng cường giáo dục thể hệ trẻ với những hệ giá trị mới, không phải giáo dục chỉ là truyền thụ tri thức mà là “kiến tạo nhân cách” toàn diện trong dựa trên hành vi, thái độ, năng lực. Giáo dục phải đảm bảo một thể hệ có đầy đủ sức khỏe tốt, giáo dục kiến thức (Trí), giáo dục nhân cách (Đức), thẩm mỹ (Mỹ) tạo nên con người có đầy đủ sức mạnh thể chất, tinh thần chống lại sự tha hóa.

2.4. Giải pháp tăng cường giáo dục toàn diện để hình thành hệ giá trị con người mới xã hội chủ nghĩa trong thời đại hiện nay

Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định: “Tiếp tục đổi mới, phát triển hệ thống giáo dục quốc dân theo hướng hiện đại, công bằng và chất lượng. Thực hiện đổi mới mạnh mẽ thể chế, tạo cơ chế, chính sách đặc thù, vượt trội cho phát triển giáo dục, đào tạo, tập trung đột phá về phát triển con người, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao. Tăng cường giáo dục toàn diện, hình thành chuẩn mực con người Việt Nam thời đại mới” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2025, tập 2, tr. 273).

2.4.1. Đổi mới tư duy hệ thống trong giáo dục

Trước tiên, muốn giáo dục toàn diện hình thành hệ giá trị con người mới XHCN cần đổi mới tư duy hệ thống trong giáo dục. Giáo dục hiện nay không phải là nền giáo “nhồi nhét kiến thức” mà phải chuyển sang giáo dục “kiến tạo giá trị”. Coi việc hình thành hệ giá trị là thước đo cao nhất của chất lượng giáo dục. “Đức, Trí, Thể, Mỹ” là các môn học không tách rời mà là các mặt của một chỉnh thể nhân cách. Bởi, trong yếu tố “Trí” phải có “Đức” (đạo đức nghề nghiệp, liêm chính học thuật); trong “Mỹ” phải có “Thể” (vẻ đẹp của một cơ thể khỏe mạnh và ý chí kiên cường). Vì vậy, khi xây dựng, đổi mới chương trình cần theo hướng “Mở”, “Liên thông” và “Hiện đại”. Tích hợp các nội dung về giá trị văn hóa dân tộc và chuẩn mực đạo đức thời đại số vào chương trình giáo dục phổ thông và đại học một cách tự nhiên, gắn nội dung giáo dục với những trải nghiệm thực tiễn. Ngoài ra, trong thời đại số, đưa giáo dục kỹ năng sinh tồn, kỹ năng số và tư duy sáng tạo thành nhóm nội dung bắt buộc để củng cố phần “Trí” và “Thể”. Công nghệ số tác động đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, để từ đó xây dựng mô hình “Học tập suốt đời”.

Đổi mới tư duy trong giáo dục là không chỉ tạo ra “người lao động” mà là tạo ra “con người Việt Nam toàn diện”. Dịch chuyển giá trị: Khoa học và công nghệ (Trí) phải được dẫn dắt bởi đạo đức (Đức) và

hướng tới sự tiến bộ của xã hội. Một nhà khoa học, một chuyên gia công nghệ giỏi (thực dụng) nhưng thiếu trách nhiệm xã hội (nhân văn) sẽ trở thành mối nguy cho an ninh quốc gia và cộng đồng. Khi giáo dục con người chuyển từ “truyền thụ tri thức” sang “kiến tạo giá trị nhân văn” tức là giáo dục thẩm mỹ theo tư duy đột phá không chỉ dừng lại ở việc dạy cho người học biết cái đẹp mà là giúp họ biết phần nộ trước cái xấu, bảo vệ cái thiện và đau xót trước nỗi đau của đồng loại. Đây là bước chuyển quan trọng để hình thành giá trị “Nghĩa tình” và “Trách nhiệm” công dân. Khi một cá nhân có khả năng rung động thẩm mỹ, họ sẽ xây dựng chuẩn hệ giá trị chống lại các hành vi lệch chuẩn, bạo lực và thực dụng.

2.4.2. Giáo dục “Thể” và “Mỹ” thông qua các thiết chế văn hóa, giáo dục mới

Tích hợp giáo dục Đức - Trí - Thể - Mỹ vào mọi hoạt động văn hóa - xã hội, không chỉ ở trường học mà còn thông qua các thiết chế văn hóa, nghệ thuật và truyền thông đại chúng. Giáo dục thể chất là phương thức để rèn luyện tính kỷ luật - một thành tố quan trọng của hệ giá trị mới. Phát triển thể chất gắn liền với rèn luyện kỷ cương và ý chí tự cường, cụ thể: - Về thể chất: Không chỉ là các tiết thể dục mà phải hình thành các câu lạc bộ thể thao học đường, gắn giáo dục thể chất với việc rèn luyện tính kỷ cương, kỷ luật và tinh thần đồng đội (giá trị đoàn kết); - Về thẩm mỹ: Đưa các loại hình nghệ thuật di sản, truyền thống văn hóa và nghệ thuật đương đại vào không gian học đường. Giáo dục thẩm mỹ phải đạt đến mục tiêu giúp cá nhân biết rung động trước cái đẹp, từ đó hình thành lòng trắc ẩn và sự tử tế, giá trị nhân văn, cộng đồng đoàn kết.

Trong chỉnh thể Đức - Trí - Thể - Mỹ, nếu “Trí” là ánh sáng soi đường, “Đức” là gốc rễ của hành vi thì “Mỹ” chính là sợi dây liên kết cảm xúc, giúp các giá trị đạo đức trở nên tự nguyện và sống động. Theo tinh thần Nghị quyết 71-NQ/TW, giáo dục thẩm mỹ không còn bó hẹp trong các môn nghệ thuật mà phải trở thành một phương thức tồn tại của con người thời đại mới. Tuy nhiên, để thực hiện được giải pháp này, các cơ sở giáo dục cần đảm bảo cơ sở hạ tầng hiện đại đáp ứng yêu cầu. Cụ thể khu vực nhà trưng bày các loại hình di sản, truyền thống, văn hóa của trường, các thể hệ đi trước; khu vực thư viện đảm bảo không gian ngồi học, khu vực căng tin, không gian thư giãn, đọc sách; các sân bóng, sân tennis, sân cầu lông, bóng rổ, bể bơi... đảm bảo yếu tố văn minh trong học đường.

2.4.3. Đột phá giáo dục đạo đức trong không gian mạng

Xây dựng môi trường văn hóa số lành mạnh: Trong thời đại mới, hệ giá trị con người Việt Nam phải được bảo vệ và phát huy trên không gian mạng. Cụ thể là xây dựng các không gian trải nghiệm thẩm mỹ đa phương tiện trong trường học. Việc tiếp xúc với tinh hoa nghệ thuật dân tộc và thế giới thông qua công nghệ số không chỉ làm giàu thế giới nội tâm (Trí) mà còn nuôi dưỡng lòng tự hào, ý chí tự cường dân tộc. Một con người biết yêu cái đẹp của quê hương sẽ tự khắc nảy sinh tinh thần yêu nước, trách nhiệm với cộng đồng.

Cần xây dựng “Bộ quy tắc ứng xử đạo đức, văn hóa trên không gian mạng” dành cho học sinh, sinh viên. Giáo dục con người Việt Nam thời đại mới không chỉ là công nhân tốt ngoài đời thực mà còn phải là một “công dân số” có trách nhiệm, trung thực và kỷ cương trên môi trường mạng xã hội.

2.4.4. Phát huy vai trò nêu gương của đội ngũ trí thức, nhà giáo và cán bộ quản lý, lãnh đạo

Nhà giáo là tấm gương quan trọng hơn mọi việc truyền thụ các giá trị Đức - Trí - Thể - Mỹ. Do đó, xây dựng chuẩn mực đạo đức nhà giáo theo hệ giá trị mới để mỗi thầy cô là một “tấm gương sống” về Đức - Trí - Thể - Mỹ. Đào tạo lại đội ngũ giáo viên về năng lực giáo dục khai phóng, giúp họ không chỉ dạy chữ mà còn có khả năng truyền cảm hứng về các giá trị tự cường, sáng tạo của người học.

2.4.5. Gắn kết giáo dục với xây dựng hệ giá trị gia đình và cộng đồng

Giáo dục cần sự phối hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội. Môi trường gia đình thực sự là nơi hình thành, nuôi dưỡng nhân cách văn hóa và giáo dục nếp sống cho con người. Gia đình là tế bào của xã hội, gia đình tốt thì xã hội sẽ tốt, xã hội tốt thì gia đình càng tốt, hạt nhân của xã hội là gia đình. Vì thế, xây dựng gia đình đầm ấm, hạnh phúc sẽ là chiếc nôi thân yêu nuôi dưỡng nhân cách văn hóa và giáo dục đạo đức, lối sống cho con người. Theo đó, cần phải nâng cao ý thức, trách nhiệm cho các thành viên trong gia đình thường xuyên quan tâm đến nhau, chia sẻ niềm vui, nỗi buồn trong công việc, cuộc sống,

cùng nhau giải quyết có hiệu quả tình huống xảy ra trong thực tiễn; tôn trọng, lắng nghe ý kiến của nhau, không được áp đặt, chủ quan, gia trưởng, phong kiến trong giáo dục, bồi dưỡng giữa các thành viên trong gia đình; phát huy vai trò nêu gương của những người lớn tuổi trong gia đình; xây dựng tình yêu thương, đoàn kết giữa các thành viên gia đình với anh em, họ hàng và mọi người xung quanh.

Phát huy trí tuệ, kinh nghiệm sống, lao động, học tập của người cao tuổi trong xã hội, cộng đồng và gia đình. Mỗi thành viên trong gia đình đều phải có ý thức, trách nhiệm với nhau, dù đi đâu hay làm gì đều hướng về gia đình, lấy gia đình làm điểm tựa vững chắc cho mọi hoạt động. Không được làm những điều trái với pháp luật, ảnh hưởng đến gia đình truyền thống mà mỗi thành viên đã dày công vun đắp, xây dựng nên.

Trong giai đoạn hiện nay, trước tác động của mặt trái cơ chế thị trường, nhiều vấn đề mới phát sinh, sự khác biệt về nhận thức, áp lực về cuộc sống mưu sinh đã, đang và sẽ khiến từng thành viên gia đình bị cuốn vào vòng xoáy đó, nhiều giá trị bền vững truyền thống từng bước bị lãng quên, xa rời đời sống của gia đình, ít quan tâm đến nhau, thậm chí có nhiều gia đình còn làm phá vỡ giá trị sức mạnh con người Việt Nam.

Gia đình chính là nơi hội tụ và tỏa sáng giá trị sức mạnh con người Việt Nam, nếu như công tác giáo dục, quản lý ở từng gia đình được tốt, sẽ là nơi khởi nguồn cho mọi khát vọng, ý chí vươn lên của mỗi người và của cả dân tộc. Do đó, cần đẩy mạnh thực hiện phong trào xây dựng gia đình văn hóa; chú trọng đến xây dựng những gia đình có nhiều thành tích tốt trong giáo dục, bồi dưỡng truyền thống dân tộc, hiếu học, chăm ngoan, đóng góp tích cực vào các hoạt động của địa phương. Thường xuyên tổ chức chương trình giao lưu văn hóa, văn nghệ, vui chơi giải trí ở khu, cụm, nhà văn hóa thôn, xã, khu phố. Lồng ghép các chương trình, câu lạc bộ gia đình với tuyên truyền, phổ biến quan điểm, đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước. Xây dựng gia đình hạnh phúc, tiến bộ, văn minh làm nền tảng vững chắc để khơi dậy hệ giá trị văn hóa con người Việt Nam.

3. Kết luận

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số hiện nay, việc tăng cường giáo dục toàn diện Đức - Trí - Thể - Mỹ có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong quá trình hình thành hệ giá trị con người Việt Nam. Đây là yêu cầu của sự nghiệp đổi mới giáo dục, đồng thời là nền tảng để xây dựng nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước. Giáo dục toàn diện góp phần bồi dưỡng phẩm chất đạo đức, năng lực trí tuệ, sức khỏe thể chất và đời sống thẩm mỹ hài hòa cho mỗi cá nhân. Để thực hiện được điều này cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và xã hội nhằm tạo môi trường giáo dục đồng bộ, nhân văn và hiện đại. Điều này cần có sự kết hợp đồng bộ các giải pháp đi vào thực chất, hiệu quả: Trước tiên là đổi mới tư duy hệ thống trong giáo dục; Giáo dục “Thể” và “Mỹ” thông qua các thiết chế văn hóa, giáo dục mới cần có cơ sở hạ tầng hiện đại đáp ứng yêu cầu; Đột phá giáo dục đạo đức trong không gian mạng; Phát huy vai trò nêu gương của đội ngũ trí thức, nhà giáo và cán bộ quản lý, lãnh đạo; Gắn kết giáo dục với xây dựng hệ giá trị gia đình và cộng đồng. Trên cơ sở đó, hệ giá trị con người Việt Nam sẽ được củng cố, phát triển theo hướng yêu nước, nhân ái, trách nhiệm, độc lập tự chủ, bản lĩnh, sáng tạo và hội nhập. Đây chính là động lực quan trọng để phát huy sức mạnh con người Việt Nam trong thời đại mới.

Tài liệu tham khảo

- Ban Chấp hành Trung ương (2025). *Nghị quyết số 71-NQ/TW, ngày 22/05/2025 về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo*.
- C.Mác và Ph.Ăngghen (1995). *Toàn tập* (tập 3). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- C.Mác và Ph.Ăngghen (1995). *Toàn tập* (tập 4). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2025). *Văn kiện đại hội đại biểu lần thứ XIV* (tập 1). NXB Chính trị Quốc gia Sự thật.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2025). *Văn kiện đại hội đại biểu lần thứ XIV* (tập 2). NXB Chính trị Quốc gia Sự thật.
- Phạm Văn Linh (2014). *Đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam: Thời cơ, thách thức và những vấn đề đặt ra*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.